נבט יצחק

אוריינט אקספרס

מוזיאון לאמנות האסלאם, ירושלים

2013 – 2014

בתערוכה אוריינט אקספרס, שנוצרה במיוחד עבור המוזיאון לאמנות האסלאם ובהשראתו, מציגה נבט יצחק עבודות וידאו ואנימציה המתבססות על תצלומי רפרודוקציה צבעוניים של פריטים מתוך אוסף המוזיאון, המשמשים במקור לצורך תיעוד, רישום וקיטלוג האוסף.[1]
בעידן המסתייג מהקאנונים המוסכמים להערכה וקיטלוג של "אמנות האסלאם" ויתרה מזאת מערער על קטגוריה כוללנית זו, יצחק מציעה בתערוכה זו פרשנות רפלקטיבית על מהותו של אוסף המוזיאון – אסופת חפצים שימושיים ופולחניים עתיקים – ומעלה שאלות ביחס לתפקידו של המוזיאון כמרחב המשמר זמן, ומנכיח ומנחיל ידע. [2]

תצלומי רפרודוקציה של פריטים מאוסף המוזיאון – פרגמנט של אריג, צלחת קרמית, תיבת עץ, חרב, קערה מעוטרת, מבער קטורת ודף מתוך כתב יד מאויר – מוקרנים בשחור-לבן על קירות הגלריה. האובייקטים המוגדלים בקנה מידה של 1:100 מופיעים כאקסמפלרים של אמנות האסלאם. הסרת הצבע מהתצלומים הותירה דימוי המזכיר תצלום ארכיב ארכאי מכרטסת של אוסף מוזיאלי, טרום המעבר לקיטלוג ממוחשב. המונוכרומטיות של התצלום משטיחה את הדימוי, מחלישה את חושניותו, כוחו וקסמו של האובייקט ומבטלת את ההיררכיה הפונקציונלית והאמנותית המתקיימת בין מכלול האובייקטים, ובכך מקנה להם מעמד מושגי זהה.

השימוש בתצלומים קטלוגיים של פריטי האוסף מאפשר עיסוק באופן ייצוגו של אובייקט ארכיאולוגי-אמנותי כסממן של זמן ותקופה, ומערער על הסגידה והמיסטיפיקציה לה זוכים חפצים אלו, מתוקף היותם ממצא תרבותי בעל ערך היסטורי. אך מעל לכל בחירה זו מפנה את הזרקור אל הפער הבסיסי המתקיים בין האובייקט האמנותי, האסתטי והפונקציונלי לבין הטקסט המחקרי-אקדמי שנכתב אודותיו, המטעין אותו בפרשנות חיצונית שעל פי רוב מקורה בראייה של מחקר מערבי.

הפרקטיקה המתודית של שיחזור, שימור וקיטלוג המופעלת על אובייקט אמנותי-ארכיאולוגי מעצם היותו פריט באוסף מוזיאלי, מגדירה את מקומו בציר הזמן ומעניקה לו חיי נצח, אך מנגד מנטרלת את איכויותיו הפונקציונליות המקוריות.

---

[1] "אוריינט אקספרס" הוא שמה של רכבת הנוסעים הראשונה שערכה נסיעה רציפה מאירופה לאימפריה העות'מנית בשלהי המאה ה-19.

[2] המחקר האקדמי בן זמננו יוצא נגד התפיסה הפיקטיבית של "אמנות האסלאם" כיחידה מונוליטית אחת המאגדת בתוכה את כל תוצרי אמנות המזרח הקרוב תחת אותה כותרת.

באמצעות אנימציה, עיצוב מודלים בתלת-ממד וקולאז'ים דיגיטליים ערוכים מקטעי ארכיון משכתבת האמנית את ההיסטוריה של האובייקטים המוצגים, מעניקה להם פונקציונליות מדומיינת וממקמת אותם בתוך הקשר חדש של נרטיב פנטסטי-פולקלוריסטי מומצא.

בתערוכה אוריינט אקספרס בוחנת יצחק את הקונבנציות להבניית דפוסי הייצוג של אמנות האסלאם באמצעות אסטרטגיות של פירוק והרכבה מחדש של הדימוי החזותי, ומציעה קריאה איקונוגרפית אלטרנטיבית של האובייקטים באוסף המוזיאון